MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro

Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Länsimaista poiketen Kiinassa ei ole kyse mistään liito-oravien tai pandakarhujen pelastamisesta, vaan siitä voiko ilmaa hengittää tai vettä juoda. **NIKLAS HOLMBERG**

Ilmastopolitiikkaan yhteiset tavoitteet

Hallitus hyväksyi viime viikolla pitkään valmistellun ilmastolain. Lain mukaan Suomen tavoitteena on vähentää päästöjä vähintään 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.

Ilmastolaki on niin sanottu puitelaki, eikä se sisällä yksityiskohtaisia velvoitteita tai määräyksiä päästöjen vähentämiseen. Laki on tarkoitettu hallinnon työkaluksi päästövähennysten pitkän aikavälin suunnitteluun ja seurantaan.

Laki koskee EU:n päästökaupan ulkopuolella olevia maataloutta, asumista, liikennettä ja rakentamista.

Ympäristöministeri Ville Niinistön (vihr.) mielestä ilmastolailla tavoitellaan Suomelle asemaa vähähiilisen yhteiskunnan edelläkävijänä. Niinistön mukaan ilmastolaki ei lisää kustannuksia, vaan tuottaa Suomelle lisäetua ja lisää kansainvälisiä markkinoita ympäristöteknologian ja -tiedon alueelta. (MT 6.6.)

Jopa hallituspuolueiden kesken on ollut erimielisyyksiä siitä, onko ilmastolaki edes tarpeellinen. Lain on pelätty myös lisäävän kustannuksia ja heikentävän Suomen kilpailukykyä.

Muun muassa Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n ja MTK:n mielestä ilman erillistä ilmastolakiakin olisi pärjätty, koska valtaosa säädöksistä tulee EU:sta.

MTK:n puheenjohtajan Juha Marttilan mielestä uuden kansallisen lainsäädännön sijaan ympäristöviranomaisten pitäisi keskittää voimansa kansainvälisten päästösopimusten aikaansaamiseksi.

Metsäteollisuus ry:n energia- ja ilmastopäällikön Ahti Fagerholmin mielestä ilmastolaki on vanhanaikainen ja sekava. Hänen mielestään jää epäselväksi, mikä on se ongelma, jota ratkaisemaan ilmastolaki on valmisteltu.

Euroopan komissio julkaisi tammikuussa oman esityksensä EU:n tulevasta ilmastopolitiikasta. Esityksen mukaan jäsenmaiden pitäisi vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä vuoden 1990 tasosta 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Komissio esitti myös päästökaupan ulkopuoliselle sektorille 30 prosentin päästövähennystavoitteen vuoteen 2005 verrattuna. Jäsenmaakohtaiset päästötavoitteet on tarkoitus jyvittää myöhemmin. Ilmastolakiesityksessä hallituksen asettama 80 prosentin tavoite ei ainakaan paranna Suomen neuvottelumahdollisuuksia.

MTK:n mielestä ympäristöministeri Ville Niinistön (vihr.) ajama ilmastolaki on turha.

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston päällikön Esa Härmälän mukaan päästökaupan ulkopuolisten päästöjen maakohtaisesta jyvittämisestä pitäisi saada lisätietoja ennen kuin Suomi sitoutuu 40 prosentin kokonaistavoitteeseen (MT 3.2.).

Suomella on huonoja kokemuksia päästöjen maakohtaisesta jyvittämisestä. EU-komissio esitti hiljattain, että EU:ssa pitäisi leikata ammoniakkipäästöjä kuusi prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Leikkaukset eivät kuitenkaan jakaannu tasan, vaan Suomelta edellytetään 20 prosentin leikkausta. Tanskan tavoite on 24 prosenttia. Useimmille jäsenmaille leikkaustavoite on 1–4 prosenttia.

Tanskan tuottajajärjestön laskelmien mukaan päästöleikkaus maksaisi elintarvikeketjulle 11 000 työpaikkaa ja miljardi euroa vientitulojen menetyksenä vuodessa.

Hyvänä suorituksena ei voi Suomen kannalta pitää myöskään rikkidirektiivin säätämistä koskemaan vain Itämerta ja Englannin kanaalia.

On tietenkin hyvä, että Suomi on aktiivinen ympäristökysymyksissä. Aktiivisuus pitää kuitenkin suunnata kansallisten päätösten sijaan kansainvälisille pelikentille. Ilmasto- ja ympäristöongelmat ovat maailmanlaajuisia ja ongelmien ratkaiseminen edellyttää globaalia yhteistyötä.

Suomen kilpailukyky ei kestä muita maita tiukempaa säätelyä.

Suomella on huonoja kokemuksia päästöjen jyvittämisestä.

Kauppa oireilee

Nordean pääekonomistin Aki Kangasharjun mukaan Suomi on tällä hetkellä lamassa. Kansantuote on jatkanut miinusmerkkistä kasvuaan jo pari vuotta eikä varsinaista elpymistä ole havaittavissa.

Kauppa on mittari, josta näkee usein talouden suunnan. Jos ostovoima hiipuu tai tulevaisuuden odotukset ovat kielteisiä, ihmiset vähentävät kulutustaan. Näin näyttää nytkin käyvän.

Stockmann on ollut firma, jota suhdanteet eivät ole yleensä pahasti heilutelleet. Nyt on toisin. ”Stokka”, jolla on paljon pelissä paitsi Suomessa, myös Venäjällä, on käynyt läpi monet yt-neuvottelut eikä loppua ole näköpiirissä. Lama kuristaa vahvaakin yritystä.

Ukrainan kriisin vaikutukset näkyvät myös Itä-Suomen kaupoissa, joissa venäläisasiakkaiden määrä on pudonnut rajusti. Ruplan heikentyminen on tehnyt venäläisille Suomesta kalliin ostospaikan. Monet suuntaavatkin ostoksille Viroon, jossa monien tuotteiden hintataso on Suomea edullisempi.

Kaupan keskinäisessä kilpailussa on tapahtunut liikahdus, joka kannattaa panna merkille. Saksalainen Lidl on pikkuhiljaa saanut lisää markkinaosuutta. Vaikka Lidlin osuus on vain 6–8 prosenttia, sen kasvuvauhti on ollut merkittävä. Lidl mielletään halpakaupaksi, mikä voi laman aikana sataa suoraan sen laariin.

Lama voi muuttaa kaupan rakenteita muutoinkin. Ihmisten kiinnostus nettiostoksiin kasvaa, varsinkin jos verkosta saa tavaraa halvemmalla kuin supermarketista. Toisaalla myös erikoismyymälöiden määrä lisääntyy. Erikoiskaupat ovat palaamassa varsinkin suuriin kaupunkeihin. Hehtaarihallien kulta-aika alkaa olla ohi.

VIERASYLIÖ

Valtion rooli tulevaisuuden taloudessa

Valtion roolia taloudessa, mukaan lukien ihmisten arkeen ulottuvissa toimissa, on väitetty liian suureksi. Sekä valtion menojen että sääntelyn katsotaan olevan liian korkealla tasolla.

Toisaalta vuoden 2008 finanssikriisi synnytti tarpeen lisätä raha- ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyä suurelta osin myös EU-maiden yhteisesti koordinoimin keinoin. Myös liberalistisesta politiikasta syytetty IMF on nyt taipuvainen muuttamaan talouspoliittista näkökantaansa siten, että valtiolla olisi taloudessa aiempaa hieman merkittävämpi rooli.

Valtion roolia taloudessa onkin tarpeen pohtia perusteellisemmin ainakin kahdesta syystä.

Ensinnäkin, talouskriiseihin varautumisen ja kriisien estämisen lisäksi valtiolla on keskeisempi rooli kasvun edellytysten turvaamisessa ja luomisessa. Toiseksi, keskustelun ei tulisi polarisoitua markkinatalouden ja valtiokapitalismin vastakkainasetteluksi, koska moni tärkeä asia jäisi silloin huomioimatta.

Suomalaisilla on tässä keskustelussa erityisasema ja annettavaa muille Euroopan maille, ovathan Suomi ja Pohjoismaat tunnettuja osaamisestaan yhdistää voimakas valtio yksilöiden autonomiaan ja yritysten innovointikykyyn.

Kallis, mutta hintansa arvoinen

Suomalaiset arvostavat hyvinvointivaltiota ja kannattavat tulojen uudelleenjakopolitiikkaa.

Elinkeinoelämän valtuuskunnan Evan tuoreessa selvityksessä keväällä 2014 kysyttiin kansalaisten mielipidettä hyvinvointivaltiosta. Peräti 76 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että ”vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen”. Vain 11 prosenttia oli eri mieltä.

Vastausjakauma on viime vuodet pysynyt jotakuinkin samana. Tulosta tukee European Social Surveyn kattava ja vuodet 2002–2012 käsittävä aineisto, jonka mukaan suomalaisista 69–76 prosenttia on samaa mieltä väitteen ”hallituksen tulisi pienentää tuloeroja” kanssa.

Evan selvitys osoittaa, että kansalaiset uskovat myös markkinoihin ja vapaaseen kilpailuun; kansalaisten mielestä vapaa kilpailu markkinoilla on kansalaisten etu ja tehokkuuden ja hintojen alenemisen tae.

Mutta samanaikaisesti suomalaiset katsovat, että sekä markkinavoimat, sääntely ja byrokratia ohjaavat liiaksi yhteiskunnan päätöksentekoa ja yksilöiden elämää. Evan tutkimuspäällikön Ilkka Haaviston kirjoittamassa raportissa todetaan osuvasti, että kyselyn vastaukset eivät kerro, millä suomalaiset korvaisivat markkinoiden, sääntelyn ja byrokratian liian suuren roolin.

Valtion tulisi terävöittää kasvupolitiikkaansa.

Luottamukseenkin pitää investoida

Usko hyvinvointivaltioon, markkinoiden kykyyn tehostaa tuotantoa ja toive sääntelyn ja byrokratian vähentämisestä ovat kuitenkin yhteen sovitettavissa keskenään ja kasvutavoitteen kanssa oikein valitulla politiikalla.

Sekä Pariisissa että Harvardissa taloustieteen professorina toimiva Philippe Aghion hahmottelee tällaista politiikkaa Euroopalle ja tiivistää valtion roolin lausahdukseen ”ei vähempää, mutta eri tavalla”. Hahmotelmaa kannattaa katsoa tarkemmin.

Valtion keskeiset tehtävät ovat innovaatioihin perustuvan kasvun tukeminen ja yhteiskuntasopimuksen turvaaminen.

Innovaatioihin perustuva kasvu edellyttää hyvää koulutusjärjestelmää ja kasvualat ja -sektorit tunnistavaa talous- ja kehittämispolitiikkaa. Suomen talouspolitiikassa ja talousasiantuntijoiden politiikkasuosituksissa on paljon tällaista ajattelua. Sen sijaan yhteiskuntasopimuksen suhteen on toivomisen varaa.

Yhteiskuntasopimuksen turvaamisella Aghion tarkoittaa valtion investointeja luottamukseen – sekä ihmisten väliseen luottamukseen että kansalaisten ja instituutioiden väliseen luottamukseen.

Yhteiskunta- ja taloustieteellinen tutkimus on tuottanut vankkaa näyttöä, että luottamus vaikuttaa positiivisesti rahoitusmarkkinoiden kehittymiseen, yrittäjyyteen, yhteistyöhön sekä innovaatioihin ja talouskasvuun.

Katse käännettävä tulevaisuuteen

Vaikka osa luottamuksesta selittyy satojen vuosien aikana syntyneellä kulttuurilla, osa perheissä ja kouluissa tapahtuvalla kasvatuksella, myös valtiolle jää oma roolinsa. Sen tulisi vähentää ja järkiperäistää sääntelyä ja byrokratiaa, suosia uusien sosiaalisten toimijoiden syntymistä ja valtion ohjauksesta vapaita neuvotteluita, pitää huolta kansalaisten tasavertaisuudesta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta sekä työpaikkojen ilmapiiristä.

Luottamusta synnyttävien ja ylläpitävien tehtävien hoitoa ei ole perinteisesti yhdistetty valtion rooliin ja talouspolitiikkaan. Siksi poliittinen kulttuuri on ohjannut poliitikot ennemminkin puhumaan luottamuksesta kuin toteuttamaan toimia sen edistämiseksi.

Tässä on itse asiassa sosiaalinen tilaus: juuri luottamus voisi olla avain vastattaessa Evan kyselyssä ilmenneeseen dilemmaan: kuinka sovittaa yhteen hyvinvointivaltio, markkinoiden tehokkuus, sääntelyn ja vähentäminen ja innovatiivinen kasvupolitiikka?

Kesäkuun minihallitusneuvottelut ovat tilaisuus politiikan terävöittämiselle ja syksyllä 2013 luodun kriisitietoisuuden aiheuttaman ylivarovaisuuden purkamiselle.

Kaikkia kansalaisia koskevat tiukat päätökset on tehty ja katseet tulisi kääntää tulevaisuuteen. Valtion tulisi terävöittää kasvupolitiikkaansa sekä ottaa roolinsa myös yhteiskuntasopimuksen turvaajana.

Kaikki kansalaiset tulisi huomioida myös tiukkojen päätösten jälkihoidossa.

TIMO TAMMI
Kirjoittaja toimii yliopistolehtorina Itä-Suomen yliopiston kauppatieteiden laitoksella.

RAHIKAINEN

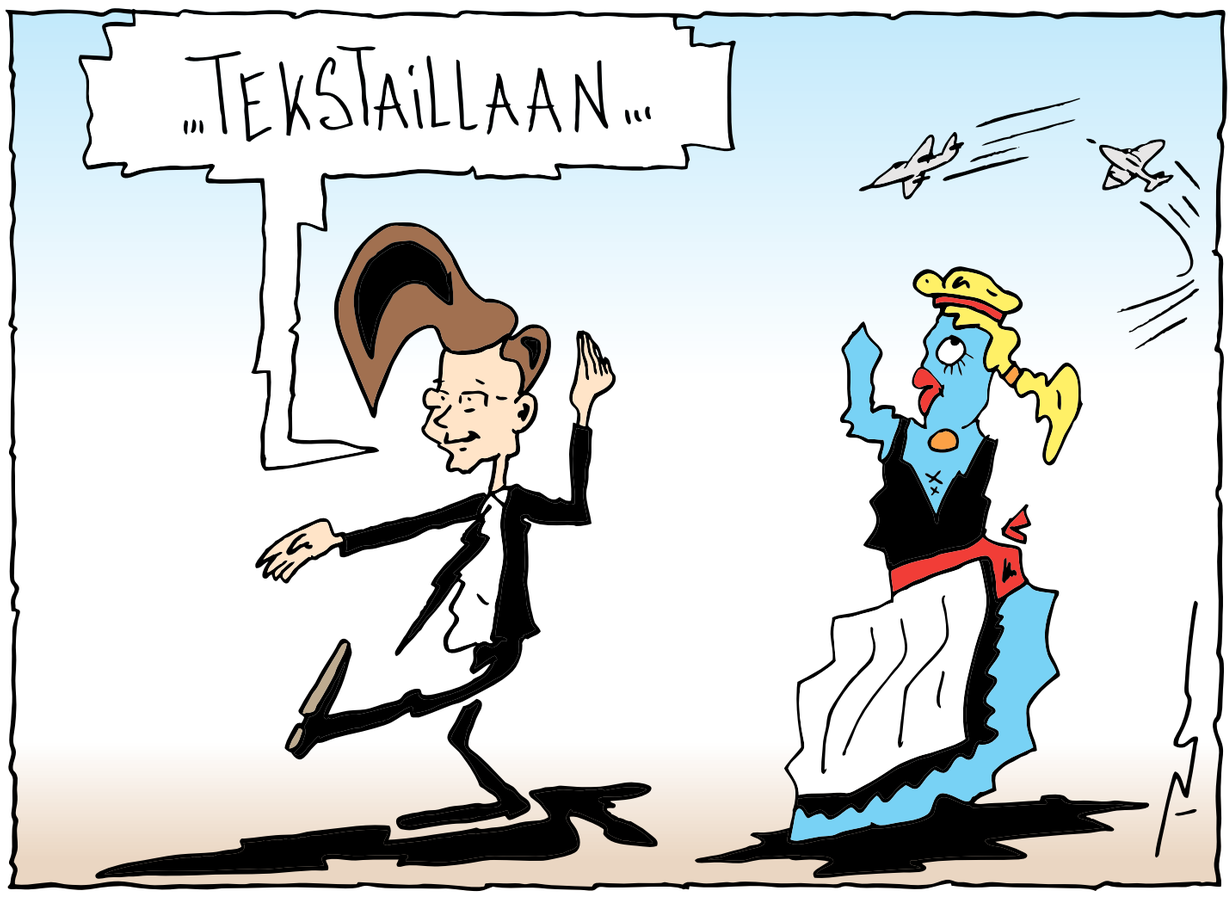

LEHTIKATSAUS

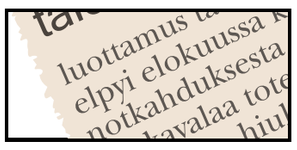

Vaihtoehto perintöverolle

Ilkka epäilee, että perintöverosta luopuminen jättäisi loven valtion kassaan.
”Vaikka osa korvautuisi luovutusvoittoverolla, jäisi lovi valtion kassaan todennäköisesti luultua suuremmaksi. Säästöjen alla pitäisi tietää, millä se korvattaisiin.

Tavalliselle kansalaiselle kyse on kesämökeistä tai kotitaloista, jotka joudutaan myymään mummon kuoltua verojen vuoksi vieraalle, mutta suurempi summa jää saamatta ns. vanhan rahan suvuista, jotka RKP:n esityksen takana kalskahtavat.

Reilumpi tapa perittävän omaisuuden verotuksessa on progressiivisuus. Mummonmökeistä vähemmän, suurista perheyhtiöistä enemmän.”

Palvelut mökin kynnykselle

Etelä-Savo on huolissaan mökkikansan paikallisista palveluista.
”Monet palvelut ostetaan nyt ja tulevaisuudessa lomakiinteistön lähistöltä – jos ei pitäjästä niin lähikaupungista. Maakunnallisesti katsottuna uhkana on kuitenkin se, että tietyt hankinnat keskittyvät muualle ja esimerkiksi suuriin ketjuihin, jos ei lähitarjontaa tunneta.

Täkäläisessä osaamisessa ei ole niin sanottuja teknisiä puutteita. Sen sijaan taitojen ja palvelujen paketoinnissa ja markkinoinnissa on parantamisen varaa.

Tiedonkulkua pitää lisätä, ja palvelut pitää tuoda mökin kynnykselle. Kun asiakas saa haluamansa joustavasti, hän on siitä valmis myös maksamaan.”

Kauppa nostaa ruuan hintaa

Lapin Kansan mukaan kauppa haukkaa aiempaa isomman siivun ruuan hinnasta.
”Kauppa myös kilpailuttaa jalostajat ja alkutuottajat tehokkaasti. Toisaalta kauppa on Suomessa erittäin keskittynyttä. Kaksi suurinta ketjua hallitsee 80 prosenttia markkinoista. OECD ja EU-komissio pitävätkin kilpailun puutetta ja kahden suuren kauppaketjun hallitsevaa asemaa keskeisenä syynä korkeisiin hintoihin.”

KOLUMNI: NIKLAS HOLMBERG

Koska Kiinan kupla puhkeaa?

Keväällä Kiinan asuntomarkkinoilta alkoi kuulua sijoittajia huolestuttavia viestejä.

Uusien asuntojen aloitukset ovat romahtaneet viime vuodesta, myyntiajat pitenevät ja hinnat laskevat.

Onko maan asuntokupla puhkeamassa?

Rakennusalan mittakaava on Kiinassa käsittämätön.

Maassa on tuotettu kahden vuoden aikana enemmän sementtiä kuin Yhdysvalloissa koko 1900-luvun aikana.

Moodysin arvion mukaan rakennus- ja kiinteistöala muodosti viime vuonna 23 prosenttia Kiinan bruttokansantuotteesta. Osuus on selvästi isompi kuin Espanjassa tai Irlannissa asuntokuplan kuumimpina vuosina.

Kiinan keskushallinnolla on tunnetusta holvit täynnä rahaa. Paikallishallinto on kuitenkin korviaan myöten veloissa. Lainojen vakuutena on usein rakennusmaata, jonka arvon on odotettu nousevan.

Tiukan sääntelyn takia Kiinassa toimii myös valtava varjopankkijärjestelmä, eikä kukaan tiedä pimeiden velkojen todellista määrää. Korruptio rehottaa ja aasialaisessa kulttuurissa ongelmia peitellään viimeiseen asti.

Maitomarkkinoilla alkaa melkoinen alamäki, jos Kiinan kysyntä sakkaa.

niklas.holmberg@maaseuduntulevaisuus.fi

Osa analyytikoista rauhoittelee pelkoja. Romahduksen sijaan kyse on heidän mielestään markkinoiden normaalista tasapainottumisesta.

Asunnoille on myös todellista kysyntää. Historian suurimmassa kansainvaelluksessa sadat miljoonat kiinalaiset muuttavat tulevina vuosina kaupunkeihin. Miljoonakaupunkeja on jo yli 160 ja lisää syntyy kuin sieniä sateella.

Virallisen suunnitelman mukaan jo seuraavien viiden vuoden aikana 100 miljoonaa maalaista asutetaan kaupunkeihin.

Kenenkään ei ole syytä toivoa Kiinan talouden romahdusta.

Maailman tehdas on myös maailman suurin kuluttaja. Pelkkä kasvun hidastuminenkin vaikuttaisi kielteisesti maailmantalouteen ja Suomen vientiin.

Maataloudessa paljon on laskettu Kiinan varaan. Esimerkiksi maitomarkkinoilla olisi odotettavissa melkoinen alamäki, jos Kiinan kysyntä alkaisi sakata.

Rakennusalan ylikuumeneminen ei ole Kiinan ainoa murhe. Vähintään yhtä paha on nopean kasvun mukanaan tuoma ympäristökriisi.

Länsimaista poiketen Kiinassa ei ole kyse mistään liito-oravien tai pandakarhujen pelastamisesta, vaan siitä voiko ilmaa hengittää tai vettä juoda.

Tuoreen tutkimuksen mukaan ilmansaasteet laskevat Pohjois-Kiinan asukkaiden odotettavissa olevaa elinikää yli viidellä vuodella. Vesistöt ovat täynnä myrkyllisiä kemikaaleja, maa täynnä raskasmetalleja ja joessa kelluvat sianraadot ajavat ihmisiä pelon valtaan.

Tähän asti köyhät kiinalaiset ovat olleet valmiita hyväksymään ympäristötuhot hintana paremmasta elintasosta. Nyt kansalaisten mitta alkaa olla täynnä.

Myrkylliseen ympäristöön kyllästyneet ihmiset ovat alkaneet osoittaa mieltään. Rikkaat taas pakkaavat tavaransa ja muuttavat pois maasta.

Jos Kiina selviää ympäristökatastrofistaan, edessä on vielä kolmas haaste.

Kovalla kädellä toteutettu yhden lapsen politiikka pysäytti väestöräjähdyksen, mutta johti samalla täysin vinoutuneeseen väestörakenteeseen.

Työikäisen väestön määrä on lähtenyt laskuun ja parin vuosikymmenen päässä odottavat huoltosuhteen romahdus ja jättimäiset eläke- ja sosiaaliturvakustannukset.

Ongelmat ovat Kiinan johdolla hyvin tiedossa. Asuntomarkkinoita on luvattu elvyttää, ympäristöongelmia yritetään panna kuriin ja yhden lapsen politiikkaa ollaan helpottamassa.

Nähtäväksi jää miten presidentti **Xi Jingping** onnistuu tavoitteissaan.

Kiina on yhtä korruptoitunut kuin Kreikka. Kreikasta poiketen Kiinassa ei kuitenkaan järjestetä vaaleja.

Maata johtaa rautaisella otteellaan kommunistinen puolue ja sen liepeillä häärivä bisneseliitti.

Kiinan nousua on länsimaissa ihmetelty ja pelätty. Usein sanotaan, että parin vuosikymmenen päästä meilläkin puhutaan kiinaa.

Tähän mennessä en ole länsimaissa juuri kiinankieltä kuullut. Sen sijaan kiinalaiset puhuvat erinomaista englantia. Kiinalainen kulttuuri ei ole vallannut länsimaita. Länsimaiden kulutuskulttuuri on sen sijaan vienyt kiinalaiset mukanaan.

Ongelmien paisuessa kiinalaisia alkaa kiinnostaa myös länsimainen demokratia. Silloin puhkeaa kommunistien viimeinen kupla.